

CONSTITUZIUN DA LA

VSCHINAUNCHA DA SEGL

Register

I. Disposiziuns generelas artichel

vschinauncha	1
autonomia.....	2
dovairs	3
egualited duonna ed hom	4

II. Drets e dovairs politics

dret da vuscher	5
tschernas e votumaziuns federelas e chantunelas	6
dret d'iniziativa a) dumanda d'iniziativa.....	7
dret d'iniziativa b) inoltraziun ed examinaziun	8
dret d'iniziativa c) trattamaint	9
dret d'iniziativa d) retratta da l'iniziativa	10
moziun	11
dret da petiziun.....	12
orientaziun ed infurmaziun	13
dret da recuors.....	14

III. Organisaziun da la vschinauncha

A Generel

organs.....	15
temp d'uffizi, termin da la tscherna ed entreda in uffizi	16
tschernas substituivas.....	17
incumpatibilited.....	18
motivs d'exclusiun	19
motivs da piglier s-chüsa.....	20
indemnisaziun	21
respunsabilited.....	22
demischiun.....	23
protocols a) protocollaziun.....	24
protocols b) dret da piglier in vista ils protocols	25
obligaziun da discreziun.....	26
lingua erteda / linguas ufficialas	27

B Ils singuls organs

1. La radunanza cumünela

radunanza cumünela	28
convocaziun.....	29
abilted da decider	30
presidi da la radunanza.....	31
predeliberaziun.....	32
scrutinaduors.....	33
möd da vuscher	34
fuorma da tschernas.....	35
tschernas in differents uffizis.....	36
reponderaziun	37
votaziuns e tschernas federelas e chantunelas	38

2. La suprastanza cumünela

suprastanza cumünela.....	39
tschantedas	40
abilted da decider	41
cumpetenzas.....	42
departamaints	43
gestiun.....	44
rapreschanter la vschinauncha vers l'exteriur	45

3. La cumischiun da gestiun

cumposiziun.....	46
dovairs.....	47
rapport da gestiun	48
reglamaint per la cumischiun da gestiun.....	49

4. Il cussagl da scoula

cussagl da scoula	50
dovairs.....	51

5. La cumischiun agricula

cumischiun agricula.....	52
--------------------------	----

IV. Partiziuns administrativas

sistem da departamaints, suprastanza cumünela.....	53
fatschendas presidielas.....	54
sistem da spartiziun, administraziun cumünela; chanzlia cumünela.....	55
persunel cumünel.....	56
istanzas specielas, giuntas e cumischiuns.....	57

V. Proprietad ed adminstraziun da la facultad cumünela

facultad da la vschinauncha.....	58
administraziun.....	59
alenaziun u impegnaziun da facultad da giodia.....	60

VI. Economia cumünela

cuvermeda dals bsögns finanziaels.....	61
taxas d'utilisaziun e cuntribuziuns als cuosts.....	62
fits d'utilisaziun.....	63
taxas.....	64
taxas da preferenza.....	65
impostas.....	66

VII. Comunitad vschinela

comunitad vschinela.....	67
--------------------------	----

VIII. Fatschendas da baselgia

vschinauncha ecclesiastica.....	68
---------------------------------	----

IX. Disposiziuns finelas

revisiun	69
aboliziun da disposiziuns cuntradictoricas	70
entreda in vigur	71

Basand sül art. 65 da la constituziun pel Chantun Grischun dals 14 settember 2003 ed art. 2 da la ledscha da las vschinaunchas dal Chantun Grischun dals 28 avrigl 1974, as do la vschinauncha da Segl in Engiadina la seguainta

Constituziun

I. Dispusiziuns generelas

art. 1

- ¹ La vschinauncha politica da Segl in Engiadina es üna corporaziun territoriela dal dret public. Ella consista da las personas chi dmuran sün sieu territori. vschinauncha
- ² La vschinauncha executescha sieus drets e dovairs culla totalited dals domicilos chi sun abels da vuscher e da tscherner.

art. 2

- ¹ La vschinauncha ho il dret autonom da l'organisaziun da sias fatschendas i'l ram da las ledschas federelas e chantunelas. autonomia
- ² Per l'accumplimaint da sias lezchas decretescha la vschinauncha las ledschas, ils uordens e'ls reglamaints bsögnaivels e fo adöver da têts i'l ram da sieu pudair administrativ e puliziel.

art. 3

- ¹ La vschinauncha executescha ils obligs publics ch'ella s'incumbenza s'vess, impü quels surdos da la Confederaziun e dal Chantun. Ella administrescha sieu possess. dovairs
- ² Tar las incumbenzas da la vschinauncha tuochan impustüt:
- la scoula;
 - la promoziun da la cultura e da la lingua rumauntscha;
 - la promoziun dal turissem;
 - la planisaziun locala e la protecziun da l'ambient;
 - la construcziun e'l mantegnimaint da las ouvras publicas, la protecziun da las ovas, scu eir la chüra da la natüra e da la patria e la protecziun da la cuntredgia;
 - il provedimaint d'ova e d'energia scu eir l'alluntanamaint da las im-mundizchas;

- g) la pulizia bassa, scu la chüra per quietezza, uorden e sgürezza; la pulizia da sandet; la pulizia da las vias, da las construcziuns e dal fö; la pulizia da commerzi e d'ustarias;
- h) il domicil e segiuorn; il servezzan da sepultüra;
- i) l'agricultura, las fatschendas d'alp e da la silvicultura
- j) l'assistenza sociela.

art. 4

¹ Denominaziuns da persunas, funcziuns e professiuns in quista constituiun as refereschan sün tuots duos geners, per quaunt cha nu resulta ün oter dal sen our da la constituiun.

egualited duonna ed
hom

II. Drets e dovairs politics

art. 5

¹ Dret da tscherner e da vuscher haun tuot ils burgais Svizzers chi haun accumulieu il 18avel an da vita e chi sun domicilos in vschinauncha.

dret da tscherner e da vuscher

² Exclus dal dret dad eleger e da vuscher sun personas chi staun suot curatella complessiva pervi d'üna inabiled permanenta da güdicher u chi vegnan rapreschantos tres üna persona chi ho l'incumbenza da preoccupaziun.

³ Mincha persona cun dret da vuscher po gnir tschernida in ün'autorited cumünela.

art. 6

⁴ Tar tschernas e votumaziuns federelas e chantunelas velan las prescripziuns da la Confederaziun e dal Chantun.

tschernas e votumaziuns federelas e chantunelas

art. 7

¹ 40 personas cun dret da vuscher paun pretender cun lur suottascripziuns la votaziun davart üna proposta inoltreda dad ellas. Da que sun exclusas decisiuns cha autoriteds cumünelas haun trat i'l ram da lur cumpetenzza u d'üna relaziun giuridica già regleda traunter la vschinauncha e terzs.

dret d'iniziativa
a) dumanda d'iniziativa

² L'iniziativa po gnir inoltreda in fuorma d'üna proposta generela u d'ün sböz elavuro.

art. 8

¹ La dumanda d'iniziativa es dad inoltrer insembel cullas suottascripziuns dals iniziants a la suprastanza cumünela.

b) inoltraziun ed examinaziun

² La suprastanza cumünela decida scha l'iniziativa es valaivla e communichescha que als iniziants voul dir als 5 chi haun suottascriu scu prüms cun ün decret ufficiel.

³ Sur dad iniciativas cun cuntgnieu illeghel nu po gnir vuscho giò.

art. 9

¹ Üna dumanda d'iniziativa reuschida e valabla es da tratter illa prosma radunanza cumünela ordinaria, il pü tard però ses mais zieva sia inoltraziun.

c) trattamaint

² Tar iniciativas in fuorma d'üna proposta generela es da preschanter a la radunanza cumünela üna proposta elavureta. Iniziativas formuladas haun da gnir trattadas in fuorma scu ch'ellas sun gnidas inoltredas.

³ La suprastanza cumünela po eir suottametter cuntrapropostas a la radunanza cumünela. Sch'üna tela cuntraproposta es avaunt maun, vain il prüm decis traunter quista e l'iniziativa. Zieva ho la radunanza cumünela da decider in üna votaziun definitiva, sch'ella accepta u refüsa la proposta chi resorta da la prüma votaziun.

art. 10

¹ Üna dumanda d'iniziativa po gnir retratta dals prüms tschinch suotsegnos adüna fin al mumaint da la votaziun, premiss ch'ella nu cuntegna üngüna clausula da retratta divergenta.

d) retratta da l'iniziativa

art. 11

¹ Mincha persuna cun dret da vuscher ho il dret da fer moziuns illa radunanza cumünela concernent ün oget chi nu figüra sülla glista da tractandas.

moziun

² Scha la moziun vain declareda scu relevanta, stu la suprastanza cumünela rapporter a la prosma radunanza cumünela sur da l'oget e fer üna proposta sur da têt. Que ho da succeder infra 6 fin 12 mais.

art. 12

¹ Il dret da petiziun es garantieu.

dret da petiziun

² Mincha persuna cun dret da vuscher po inoltrer in scrit a la suprastanza cumünela propostas, dumandas e reclamaziuns per piglier pusiziun.

³ La suprastanza cumünela es oblieda da piglier pusiziun a regard la petiziun infra 60 dis.

art. 13

¹ La suprastanza cumünela orientescha ils votants regulermaing, normelmaing adüna infra duos mais ed in fuorma adatteda, sur da las fatschendas da la suprastanza chi sun d'importanza pel public. Arsalvo restan interess predominats dal public e da terzs chi nu permettan ün'orientaziun generela.

orientaziun ed infurmaziun

² A la radunanza cumünela po mincha persuna cun dret da vuscher dumander infurmaziuns da la suprastanza cumünela davart stedi ed evasiun d'ün fat cumünel.

³ L'infurmaziun stu gnir deda pü tard a la prosma radunanza cumünela. Ella po gnir spustedada in cas cha s'opponan interess considerabels publics u privats.

⁴ Resalvo resta in mincha cas la rechüsa da l'infurmaziun in cas cha l'invista i'ls protocols da las instanzas cumünelas nun es admissa.

art. 14

¹ Decisiuns e decrets dals organs cumünels paun gnir contestos tenor las prescripziuns da la ledscha chantunela da la giuridicaziun administrativa. dret da recuors

² Decisiuns e decrets contestabels haun dad esser munieus cun ün'indicaziun dals mezs leghels.

III. Organisaziun da la vschinauncha

A Generel

art. 15

¹ Ils organs ordinaris da la vschinauncha sun:

organs

- a) la radunanza cumünela
- b) la suprastanza cumünela
- c) la cumischiun da gestiun
- d) il cussagl da scoula
- e) la cumischiun agricula

art. 16

¹ Il temp d'uffizi da las instanzas cumünelas düra trais ans. Aرسالvo restan prescripziuns divergentas dal dret chantunel.

temp d'uffizi, termin da la tscherna ed entreda in uffizi

² L'entreda in uffizi es als 1. schner. Il tituler in uffizi chi's retira es oblio da surder la carica in möd reglo.

³ Las tschernas da las instanzas cumünelas haun lö adüna traunter ils 15 settember e'ls 15 november aunz üna nouva düreda d'uffizi.

art. 17

¹ Sch'ün tituler d'ün uffizi sorta düraunt üna perioda d'uffizi, ho d'avair lö üna tscherna substitutiva scha'l rest dal temp d'uffizi surpassa la düreda da 6 mais. Per que velan las listessas prescripziuns scu tar las tschernas ordinaras.

tschernas substitutivas

art. 18

¹ Impiegos cumünels permanents, inclus la magistraglia ed il mainascoula, nu paun fer part da l'autorited directamaing surordinada ad els. Els paun però gnir clamos a las radunanzas e piglier part cun vusch consultativa.

incompatibilited

² Commembers da la suprastanza cumünela, dal cussagl da scoula ed impiegos cumünels in sen dal paragraf 1 nu suos-chan al medem temp esser commembers da la cumischiun da gestiun.

art. 19

¹ Paraints e parantos in lingia directa, marids u fradgliuns e personas chi vivan in ün partenedi registro u in üna cumünaunza da vita effectiva nu suos-chan a medem temp esser commembers dal listess organ cumünel.

motivs d'exclusiun

² Quists motivs d'exclusiun velan impü eir per la relaziun traunter commembers da la suprastanza cumünela u dal cussagl da scoula culs commembers da la cumischiun da gestiun.

art. 20

¹ Ün commember d'ün'autorited cumünela ho da piglier s-chüsa tar trattativa e votumaziun d'üna fatschenda, sch'el svesse u üna persuna chi sto in relaziun d'exclusiun tenor art. 19 ho ün interess persunel vi da l'affer in dumanda.

motivs da piglier s-chüsa

² Ils medems motivs da piglier s-chüsa velan pels impiegos cumünels, ils funcziunaris cumünels na permanents scu eir per las cumischiuns specielas tschernidas da la vschinauncha.

art. 21

¹ Ils commembers da las autoriteds cumünelas, scu eir ils funcziunaris cumünels vegnan indemnissos tenor ün regulativ d'indemnisaziun decreto da la radunanza cumünela, ils impiegos permanents tenor la scala da salari-saziun da la legislaziun chantunela davart il persunel u tenor ün uorden stipulo in ün contrat da lavur.

indemnisaziun

art. 22

¹ La respunsabilitèd dals organs cumünels per dans ch'els chaschunan executand lur funcziun officiela as drizza tenor la ledscha chantunela davart la respunsabilitèd dal stedi.

respunsabilitèd

art. 23

¹ Mincha commember d'ün'autorited cumünela stu comunicher in scrit sia demischiun a la suprastanza cumünela fin pü tard als 15 avuost aunz las tschernas cumünelas.

demischiun

² La demischiun vain fatta publica da la suprastanza cumünela.

³ Düraunt la düreda d'üna perioda d'uffizi es üna demischiun be admissa in cas relevants.

art. 24

¹ Davart las trattativas da la radunanza cumünela, da la suprastanza cumünela, dal cussagl da scoula scu eir da las cumischiuns vegnan fats protocols separos.

protocols
a) protocollaziun

² Ils protocols sun da suottascriber da l'actuar e zieva l'appruvaziun eir dal president.

art. 25

¹ Ils protocols da la radunanza cumünela vegnan publichos in möd d'üsit local il pü tard ün mais zieva la radunanza. La publicaziun da protocols in mezs publics electronics es admissa resguardand las dispusiziuns davart la protecziun da datas. Dal rest ho mincha votant il dret d'invista dals protocols da la radunanza cumünela.

b) dret da piglier invista
ils protocols

² L'invista dals protocols da la suprastanza cumünela, dal cussagl da scoula e da las cumischiuns vain be admissa scha vegnan fats valair interess degns da protecziun.

³ Il dret d'invista po gnir accumulieu cun la consegna d'ün extrat dal protocol.

art. 26

¹ Ils commembers da las autoriteds cumünelas e cumischiuns, ils impiegos cumünels scu eir ils funcziunaris na permanents sun suottamiss a l'obligaziun da discreziun.

obligaziun da discreziun

² A nun es admiss dad infurmer a persunas na autorisedas sur da trattativas, ne sur da protocols cumünels e neir na sur dal cuntgnieu dad actas chi nu sun destinedas pel public.

³ L'obligaziun da discreziun rest'eir zieva la terminaziun dal temp d'uffizi u da servezzan.

art. 27

¹ La lingua erteda es il rumauntsch puter. Linguas uffielas sun rumauntsch puter e tudas-ch.

lingua erteda/linguas uffielas

B Ils singuls organs

1. La radunanza cumünela

art. 28

- 1 La radunanza cumünela es il suveraun. Ella es cumpetenta da: radunanza cumünela
1. l'execuziun da las tschernas:
 - a) dal president cumünel;
 - b) dal vicepresident;
 - c) dals tschinch commembers da la suprastanza cumünela;
 - d) dal president dal cussagl da scoula;
 - e) dad ün commember dal cussagl da scoula;
 - f) dals trais commembers da la cumischiun da gestiun;
 - g) dals trais commembers da la cumischiun agricula;
 - h) da las ulteriuras tschernas, scha quellas nu sun surdedas explicita-
maing ad ün'otra autorited cumünela ;
 2. decreter e modificher la constituziun cumünela, las ledschas cumünelas e las ordinaziuns e'ls reglamaints generelmaing impegnativs i'l ram da las lezchas cumünelas seguond art. 2 e 3;
 3. approver il preventiv e'l rendaquint scu eir fixer il pè d'impostas ;
 4. permetter expensas e spaisas na previsas aint il preventiv e chi surpas-
san la cumpetenzza finanziaia d'oters organs ;
 5. piglier sü nouvs imprasts e surpiglier süerteds;
 6. l'autorisaziun da cumprer e vender scu eir impegner proprietad da fuonz,
conceder e liberer servituts funsils ed agravis fundiaris;
 7. conceder drets d'ova, dad oters drets d'utilisaziun speciela scu eir fer va-
lair il dret da scadenza in basa a la legislaziun davart ils drets d'ova;
 8. decider davart la collavuraziun cun otras vschinaunchas, corporaziuns ed
instituziuns regiunelas ;
 9. approver la creaziun dad üna corporaziun da vschinaunchas u da parteci-
per ad üna têla;
 10. approver la fusiun cun otras vschinaunchas;
 11. conceder imprasts.

art. 29

- 1 La radunanza cumünela vain convocheda tres la suprastanza cumünela. convocaziun
- 2 La convocaziun succeda il pü tard 14 dis aunz cha vain salveda la radu-
nanza cumünela cun publicaziun ufficiela aint il organ public da la vschinaun-
cha. Culla publicaziun sun da fer palais las tractandas. A medem temp ve-
gnan las personas cun dret da vuscher servidas culla glista da tractandas e

cullas documentaziuns. Arsalv sun cas urgjaints in quêls la distribuziun da la documainta nun es pussibla infra quist termin.

³ In cas urgjaints po gnir redüt il termin da la convocaziun sün 5 dis.

art. 30

¹ Mincha radunanza cumünela convocheda confuorm a l'orden es abla da decider. abilitad da decider

art. 31

¹ La radunanza cumünela vain mnedada dal president cumünel. Scha'l president cumünel es impediü, maina il vicepresidente u ün oter commember da la suprastanza cumünela la radunanza cumünela. presidi da la radunanza

² Il presidi da la radunanza pissera ch'ella vegna realisesada confuorm a l'orden e piglia las msüras necessarias in cas da disturbis.

art. 32

¹ La radunanza cumünela po be decider sur da tractandas chi sun gnidas predeliberadas da la suprastanza cumünela u dad üna cumischiun e chi sun gnidas publichedas aunz la radunanza cumünela a norma dad art. 29 sülla glista da tractandas. predeliberaziun

art. 33

¹ La radunanza tscherna ils scrutinaduors necessaris. scrutinaduors

art. 34

¹ Minch'oget da trattativa stu il prüm gnir discus libramaing e pür a la fin po gnir vuscho in merit. möd da vuscher

² Las votaziuns sun aviertas. Ellas vegnan fattas in scrit scha 1/5 da las personas preschaintas cun dret da vuscher pretenda que. In cas speciels po la suprastanza cumünela lascher vuscher in scrit, specielmaing cur cha sun da proteger interess privats.

³ In cas da votaziuns aviertas vela l'affer scu accepto chi unescha la magiurited da las vuschs sün se. In cas da parited da vuschs decida il president.

⁴ In cas da votaziuns in scrit vela ün affer scu accepto, scha la quantited da las vuschs affirmativas surpassa la mited da las cedlas da vuscher valablas, zieva cha las cedlas da vuscher vödadas e na valablas sun gnidas subtrahedas. In cas da parited da vuschs es l'affer refüso.

⁵ Scha sun avaint maun püssas propositas davart il medem tema e scha quistas s'excludan vicendaivelmaing concernent lur materia, es d'eruir in votaziuns eventuelas la proposta preferida. Quista vain suottamissa a la votaziun finela.

art. 35

¹ Las tschernas vegnan fattas in scrit. Scha nu vain fat opposiziun, paun ellas eir gnir fattas cun magiurited avierta cun excepziun da la suprastanza cumünela, dal cussagl da scoula e da la cumischiun da gestiun. Tschernieu es, chi chi raggiundscha la magiurited absoluta da las vuschs valablas.

fuorma da tscherna

² In cas da tschernas cumplexsivas vegnan quintedas insembel tuot las vuschs valablas dals candidats e partidas tres la quantited dals mandats libers plus 1; la prosma cifra pü ota es la magiurited absoluta. Medemmamaing vain agieu scha sun avaint maun dapü candidats cu mandats.

³ Scha in tschernas singulas nu reuschescha üna tscherna u scha in tschernas cumplexsivas vegnan tschernieus pü pochs candidats cu la quantited necessaria, schi ho lö ün seguond scrutin. Pel seguond scrutin paun gnir proponieus ulteriurs candidats. Tschernieus sun in quist cas quels candidats, chi raggiundschan las pü bgeras vuschs. In cas da parited da vuschs decida la sort davart la tscherna.

⁴ Tar tschernas paun gnir notedas sülla cedla da vuscher maximelmaing taunts noms scu cha staun a dispusiziun mandats. Noms da memma vegnan strichos da suot insü.

⁵ Na preschaints a la radunanza paun gnir proponieus e tschernieus, cum-bain ch'üna tscherna es pür leghelmaing valabla cul acconsentimaint in scrit da la persuna tschernida infra 8 dis.

art. 36

¹ Scha qualchün vain tschernieu in ün uffizi ch'el nu po executer tenor art. 18 a listess mumaint cun ün oter uffizi, stu el as decider per ün u l'oter uffizi.

tschernas in differents
uffizis

² Scha'l tschernieu es preschaint a la radunanza electorela stu'l comuncer sia decisiun immediattamaing. Sch'el nun es preschaint ho'l da comuncer sia decisiun in scrit infra 8 dis a la suprastanza cumünela.

³ Vegnan tschernidas i'l medem scrutin püssas persunas in ün uffizi traunter las quelas exista ün motiv d'exclusiun tenor art. 19, es la tscherna valabla per quella persuna chi d'eira fingià in uffizi u scha tuottas duos persunas vegnan tschernidas da nouv, alura per quella chi fo dapü vuschs.

art. 37

¹ Decisiuns da la radunanza cumünela paun gnir suottamiss a tuot temp a la reponderaziun. Aarsalvos restan ils drets da terzs scu contrahents, concessiunaris e similas chosas.

reponderaziun

² Aunz la scadenza da 2 ans zieva l'entreda in vigur dad üna decisiun, po la reponderaziun be gnir tractandeda cul acconsentimaint da duos terzs da las vuschs preschaintas.

art. 38

¹ Il piazzamaint da l'urna per las votaziuns ed elecziuns chantunelas e federelas as drizza tenor dret dal chantun e da la confederaziun.

votaziuns e tschernas
chantunelas e federelas

² La suprastanza cumünela decida in basa da las prescripziuns chantunelas e federelas sur dals temps dal piazzamaint da l'urna e comunichescha quels sül attest da vuscher.

³ Per la furniziun da la documainta da votaziun e da las cedlas da vuscher scu eir per la nominaziun dal büro da votaziun velan las prescripziuns relativas dal chantun.

2. La suprastanza cumünela

art. 39

¹ La suprastanza cumünela es l'autorited directiva la pü ota da la vschi-nauncha. Ella as cumpuona dal president cumünel, dal vicepresident cumünel e da tschinch commembers.

suprastanza cumünela

² La suprastanza cumünela reparta ils departamaints süls commembers da suprastanza in üna radunanza constitutiva. Sch'els nu rivan da's perinclar tar la spartiziun, schi ho in prüma lingia il supprastant chi'd es il pü lönych in uffizi preferenza, in seguonda lingia chi chi ho fat las pü bgeras vuschs tar l'ultima tscherna.

art. 40

¹ La suprastanza cumünela vain bannida tres il president cumünel u eventuelmaing tres il vicepresident, e que uschè suvenz scu cha las fatschendas pretendan que.

tschantedas

² Sün giavüsich da duos commembers da la suprastanza cumünela es il president oblio da bannir üna tschanteda extraordinaria.

³ Las tschantedas vegnan mnedas dal president cumünel. In cas d'impedimaint maina il vicepresident u ün oter commember da la suprastanza cumünela la tschanteda.

art. 41

¹ La suprastanza cumünela es abla da decider, sch'almain la magiurited dals commembers da la suprastanza cumünela es preschainta.

abilitad da decider

² Tar votaziuns e tschernas decida la magiurited dals preschaints. Mincha commember, arsalv dal dovair da s'absanter, es oblio da der sia vusch. In cas

da parited da vuschs tar fatschendas decida il president, scha que's tratta da tschernas, decida la sort.

art. 42

- ¹ La suprastanza cumünela ho tuot las cumpetenzas chi nu sun attribuidas ad ün oter organ tres dret federel e chantunel u tres la constituziun cumünela e las ledschas cumünelas. cumpetenzas
- ² Tar las incumbenzas da la suprastanza cumünela tuochan impustüt:
1. L'applicaziun dal dret federel, chantunel e cumünel scu eir l'execuziun da las ledschas ed ordinaziuns cumünelas e da las decisiuns da la radunanza cumünela;
 2. la survagliaunza da l'intera administraziun cumünela;
 3. l'administraziun da la faculted cumünela e l'execuziun da tuot ils departaments;
 4. la creaziun dal quint annuel e dal preventiv;
 5. la preparaziun da tuot las propostas a maun da la radunanza cumünela, per quaut cha nun es incumbenzo ün oter organ cumünel u üna cumischiun culla fatschenda;
 6. decider davart expensas unicas, chi nu sun cuntgnidas aint il preventiv fin ad ün import da frs. 50'000.- e fin a frs. 20'000.-, scha que as tratta d'expensas chi's repetan; las expensas totelas nu paun surpasser l'import da frs. 200'000.- per an;
 7. fer contrats i'l ram da las cumpetenzas administrativas ordinarias;
 8. decider davart fer process u inoltrer recuors scu eir davart fer accomodaments e contrats da cumpromiss;
 9. la rapreschantaziun da la vschinaunha invers terzas personas e davaunt güdisch e tar autoriteds;
 10. l'execuziun da la pussaunza da la pulizia e da la cumpetenzza penela da la vschinaunha illa procedura administrativa;
 11. l'ingaschamaint dals impiegos cumünels e da funcziunaris na permanentes taunt inavaunt cha quel oblig nun es surdo explicitamaing ad ün oter organ cumünel;
 12. la decisiun davart fatschendas cha la radunanza cumünela ho attribuieu a la suprastanza cumünela per evader in möd autonom.

art. 43

- ¹ Las gestiuns da l'administraziun cumünela vegnan spartidas da la suprastanza cumünela in singuls departaments. departaments
- ² La suprastanza cumünela sparta cun resalva dad art. 39 ils departaments, taunt cha quels nu vegnan fingià executos da funcziunaris speciels, eguelmaing süls singuls commembers da la suprastanza cumünela resguardand las capacitads e'ls interss da mincha singul.

³ L'execuziun da las fatschendas presidielas es a basa da ledscha il dovair dal president cumünel.

art. 44

- ¹ Ils commembers da la suprastanza cumünela haun da survaglier las fatschendas chi tuochan tar lur departamaint, d'accumplir las funcziuns ufficialas e da rapporter a la suprastanza cumünela. gestiun
- ² La decisiun es exclusivamaing chosa da la suprastanza cumünela. Fatschendas dad importanza subordinada po la suprastanza cumünela sur-lascher al respunsabel dal departamaint per decider in egna cumpetenzza.

art. 45

- ¹ La suprastanza cumünela rapreschainta la vschinauncha invers terzas persunas e davaunt ils tribunels. rapreschanter la vschinauncha vers l'exteriur
- ² Il president cumünel u il vicepresidente cumünel posseda collectiv cun ün ulteriur commember da la suprastanza u cul nuder cumünel la suottascripziun giuridicamaing valabla da la vschinauncha.
- ³ I'l ram da sia cumpetenzza ho'l cussagl da scoula, collectiv cun sieu president ed ün commember dal cussagl da scoula, la suottascripziun giuridicamaing valabla da la scoula cumünela.

3. La cumischiun da gestiun

art. 46

- ¹ La cumischiun da gestiun consista da trais commembers. Ella as constituescha s'vess. cumposiziun

art. 47

- ¹ La cumischiun da gestiun examinescha ils affers da l'administraziun cumünela inclus la contabilted. La controlla da gestiun s'extenda impustüt sülla gestiun da la suprastanza cumünela, dal cussagl da scoula e da l'intera administraziun cumünela. dovairs
- ² Per la controlla aritmetica dal quint cumünel stöglan, in accord culla suprastanza cumünela, gnir consultos ün u püs experts privats. Quels executeschan lur activited in collavuraziun culla cumischiun da gestiun.

art. 48

- ¹ La cumischiun da gestiun ed il revisurat angascho haun da rapporter in scrit annuelmaing fin pü tard als 30 avrigl a maun da la radunanza cumünela sur da la controlla da gestiun e sur da la revisiun da quints e da fer üna pro- rapport da gestiun

posta a regard approvaziun dal quint annuel. Davart constataziuns dad importanza subordinada paun la cumischiun da gestiun e'l revisurat fer ün rapport intern a maun da la suprastanza cumünela.

art. 49

¹ Sur da l'activited da la cumischiun da gestiun vain decret ün reglamaint speciel.

reglamaint per la cumischiun da gestiun

4. Il cussagl da scoula

art. 50

¹ Il cussagl da scoula cumpiglia trais persunas ed as cumpuona dal president e da duos cussagls da scoula. Il president ed ün cussagl da scoula vengnan tschernieus da la radunanza cumünela. Ün cussagl da scoula vain designo da la suprastanza cumünela our da sieu ravuogl scu delegio da la suprastanza cumünela. Il cussagl da scoula nominescha ün commember scu vicepresidente ed ün commember scu actuar. L'actuar ho il dovair da mner il protocol sur da las trattativas.

cussagl da scoula

² Il cussagl da scoula es cumpetent da decider sch'almain duos commembers sun preschaints.

³ Il president dal cussagl da scoula rapreschainta la vschinauncha in tuot las fatschendas, chi regardan la scoula. In cas d'impedimaint vain el rimplazzo dal vicepresidente.

art. 51

¹ Il cussagl da scoula executescha la legislaziun da scoula federela, chantunela e cumünela. El maina e survaglia la gestiun da la scoula mneda da la vschinauncha e regla impü ün'eventuela frequentaziun da scoula d'utro.

dovairs

² L'incumbenza dal cussagl da scoula es impustüt:

1. l'ingaschamaint dal persunel d'instrucziun e dal mner da scoula i'ram da las prescripziuns dal chantun;
2. la preparaziun da l'uorden da scoula a maun da la radunanza cumünela;
3. la chüra da contacts cun genituors, scolars e magistraglia;
4. fer la proposta per l'acquist da mezs d'instrucziun.

³ Expensas d'üna vouta chi nu sun cumpraisas aint il preventiv, paun gnir admissas dal cussagl da scoula fin tar ün import da 10'000.-- fr. per an.

5. La cumischiun agricula

art. 52

¹ Ils drets e'ls dovairs da la cumischiun agricula sun reglos aint il regulativ d'alps e pasculs.

cumischiun agricula

IV. Partiziuns administrativas

art. 53

¹ La suprastanza accumplescha sieus dovairs inchargios da la constituziun e da la legislaziun in ün sistem da departamaints. Per que vegnan spartieus singuls u püs departamaints (decasteris) als suprastants. Quels executeschan la direcziun dals departamaints.

sistem da departamaints,
suprastanza cumünela

² La suprastanza es libra da definir ils departamaints tenor sieu parair resguardand ün accumulimaint ütil dals dovairs. La structura da departamaints, lur dovairs ils pü importants e lur respunsabels sun da fer public.

³ Ils respunsabels dals departamaints haun il dovair – resguardand la premissa dad art. 44 da la constituziun - da mner e da controller lur departamaint in möd d'üna survagliaunza suprema inclus la survagliaunza suprema dals impiegos cumünels dal departamaint.

art. 54

¹ Il president cumünel surpiglia per incumbenza da la suprastanza cumünela las lezchas represchantativas da la vschinauncha vers l'exteriur.

fatschendas presidielas

² Il president maina las radunanzas cumünelas e presidiescha las tschantadas da la suprastanza cumünela.

³ Il president prepara la glista da tractandas da la suprastanza cumünela. Consultand ils respunsabels dals departamaints da la suprastanza cumünela, invia e controlla el l'execuziun da las decisiuns trattas.

⁴ In cas urgjaints po'l piglier las dispusiziuns preventivas, chi sun necessarias.

⁵ El surpiglia impü scu respunsabel la direcziun d'ün departamaint our dal champ d'incumbenzas da la suprastanza.

art. 55

¹ La suprastanza cumünela dispuona la structura d'organisaziun da l'administraziun cumünela spartida in partiziuns da champs speciels e surdo als impiegos cumünels lur lezchas.

sistem da spartiziun, ad-
ministraziun cumünela,
chanzlia cumünela

² Scu lö centrel dal post d'administraziun es drizzed'aint la chanzlia cumünela. Quella prasta, dasper il secretariat da la suprastanza, ils servezzans centrels in administraziun e coordinaziun da l'inter'administraziun cumünela. Ella vain mneda dal nuder cumünel.

art. 56

¹ Ils dovairs dals impiegos cumünels, lur funcziun, lur pusiziun e salari-saziun vegnan definos cun contrat da lavur, chi cuntegna üna descripziun da la lavur, eventuelmaing supplemento cun ün quadern da dovairs. Per funcziunaris cumünels cun dovair limito, basta üna decisiun da la tscherna impü l'indicaziun da la funcziun e dals dovairs ils pü importants.

persunel cumünel

art. 57

¹ Ils dovairs dad instanzas specielas, da giuntas e cumischiuns in sen dad art. 17 ledscha da vschinaunchas dal Chantun Grischun vegnan reglos cun ün incharg in scrit, cun üna decisiun u cun ün reglamaint.

instanzas specielas,
giuntas e cumischiuns

V. Proprieted ed administraziun da la faculted cumünela

art. 58

- ¹ La faculted da la vschinauncha as cumpuona:
- a) dals ogets in adöver cumünel, que voul dir da vias, plazzas ed ovas scu eir dal terrain, vi dal quèl nun es cumprueda üngüna proprieted privata (art. 664 CCS);
 - b) da la faculted d'administraziun, numnedamaing dals fonds e da las chosas chi vegnan missas directamaing cun lur substanza aint il servezzan da l'administraziun, scu edifizis d'administraziun, chesas da scoula, instituts d'assistenza, ouvras pel provedimaint d'ova, d'electricited, implaunts per alluntaner ovas persas ed immundizchas, indrizs per stüzzer fô, lavuratoris e magazins, implaunts da sport, selas da gimnastica eui.;
 - c) da la faculted d'utilisaziun, exclus quella chi'd es surdeda in curvegna speciela in proprieted da la comunited vschinela ;
 - d) da la faculted finanziaia scu chapitels, munaida bluotta, pretensiuns, parcelas e valuors chi vegnan salvedas illa proprieted da la vschinauncha pervi da lur valuors da faculted e chi vegnan nüzzedas tenor il dret privat (fitteda, affitaunza, vendita da richev) u concedind drets d'utilisaziun speciels.

faculted da la vschinauncha

- ² La proprieted da la faculted cumünela surnummeda resta exclusivamaing tar la vschinauncha politica. Arsalvo es la sterzeda dals bains traunter la vschinauncha politica e la comunited vschinela dals 16-12-1988.

art. 59

- ¹ La suprastanza cumünela pissera per ün adöver adequat ed economic da la faculted cumünela.
- ² Ün'amortisaziun regulera pissera per ün fundamaint saun dal bilauntsch.

administraziun

art. 60

- ¹ Per l'alienaziun u per l'impegnaziun da faculted da giodia velan art. 34-38 da la ledscha da vschinaunchas dal Chantun Grischun.

alienaziun u impegnaziun da faculted da giodia

VI. Economia cumünela

art. 61

¹ La vschinauncha cuverna sieus bsögns finanziaels our dals richevs da la faculted, taxas d'utilisaziun, fits d'utilisaziun, tariffas, cuntribuziuns ed impostas.

cuverner il bsögn finanziael

art. 62

¹ Per conceder l'utilisaziun da pasculs vegnan inchaschedas taxas d'utilisaziun e cuntribuziuns als cuosts segund art. 33 da la ledscha da vschinaunchas dal Chantun Grischun.

taxas d'utilisaziun e cuntribuziuns als cuosts

² L'import da las taxas d'utilisaziun e da las cuntribuziuns als cuosts vegnan fixos da la radunanza cumünela.

art. 63

¹ Per adövers speciels chi baseschan sün concessiuns u permiss per adöver generel augmento fo la vschinauncha pajer taxas chi correspuondan a la valur da l'utilisaziun.

fits d'utilisaziun

² Las taxas sun da stipuler i'l contrat da concessiun u i'l permiss per adöver generel augmento.

art. 64

¹ La vschinauncha inchascha taxas da colliaziun e d'utilisaziun per la colliaziun ed utilisaziun dad ouvras, interpraisas ed indrizs, ch'ella ho construieu e gestiunescha. L'import da las taxas as drizza tenor ils uordens respectivs da la vschinauncha.

taxas

² Scu indemnizaziun per l'adöver da l'administraziun cumünela u per funcziuns ufficielas inchascha la vschinauncha taxas da chanzlia, chi cuvernan ils cuosts e que tenor ün uorden da taxas decreto da la suprastanza cumünela.

art. 65

¹ Scha la vschinauncha construischa ouvras u indrizs chi chaschunan ün avantag speciel per tschertas persunas u ün augment da valur per tscherts objects da faculted, inchascha ella, a norma da la legislaziun cumünela e da regulativs, üna cuntribuziun vi dals cuosts da l'ouvra chi correspuonda a l'avantag.

taxas da preferenza

² Pel scumpart dals cuosts velan subsidiarmaing las legislaziuns chantunelias.

art. 66

¹ In cas cha las ulteriuras entredgias nu bastan per pajer las expensas ordinarias ed extraordinarias scu eir per amortiser regularmaing ils dbits, in-chascha la vschinauncha impostas.

² Il dret per impuoner impostas as drizza, cun arsalva da dret superiur, a la ledscha d'impostas decreto da la vschinauncha.

VII. Comunited vschinela

art. 67

¹ Ils interess da la comunited vschinela as drizzan tenor la legislaziun chantunela e tenor la constituziun da la comunited vschinela da Segl. comunited vschinela

VIII. Fatschendas da baselgia

art. 68

¹ Ils drets da las plaivs sun garantieus i'l sen da la constituziun chantunela. Ellas administreschan lur faculted independentamaing. vschinauncha ecclesiastica

IX. Disposiziuns finelas

art. 69

¹ La constituziun preschainta po adüna gnir revaisa dal tuot u parcielmaing. revisiun
² Mincha revisiun es da suottametter a la regenza per l'approvaziun.

art. 70

¹ Quista constituziun rimplazza quella dals 20 avuost 1990 (DR 2040). aboliziun da disposiziuns cuntradictoricas

art. 71

¹ La preschainta constituziun aintra in vigur cull'approvaziun da la radunanza cumünela. entreda in vigur
² Ella es da preschanter per l'approvaziun a la regenza chi l'examinescha concernend la legalited.

Decis da la radunanza cumünela da Segl in Engiadina als 25-8-2017.

Il president cumünel

Il nuder cumünel rimplazzant

Christian Meuli

Linard Battaglia

Approvo da la regenza cun decisiun dals 14-11-2017, protocol nr. 997

Il president da la regenza

Il chanzelier

Barbara Janom Steiner

Daniel Spadin